

7. Червен І.І. Розвиток економічних відносин партнерів виноградарсько-виноробного під комплексу АПК // Економіка АПК.–1999.- №1.–С.86-88.
8. Россоха В.В. Ефективність використання виробничого потенціалу в аграрній сфері АПК // економіка АПК. –2004. №6. С.16-22.
9. Лапин Е.В. Экономический потенциал предприятия: Монография. – Сумы: Университетская книга, 2002.
10. «О перспективах развития агропромышленного комплекса АПК». Доклад Киселева В., 2004.
11. Основні економічні показники роботи сільськогосподарських підприємств в Україні за 1980-2005 рр. / державний комітет України. – К., 2005.
12. Черемисина С.Г. Оценка эффективности использования производственного потенциала виноградарско-винодельческих предприятий. // Актуальні проблеми економіки. – 2006. - №6 (60). –С. 146-154.

Коверга С.В.

ЗАКОНОДАВЧЕ І ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСІВ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

Основною умовою досягнення довготривалих, позитивних темпів економічного зростання, як реально сектора економіки, так і окремих підприємств, є насамперед активна інноваційна діяльність. Зважаючи на те, що активізація інноваційно-інвестиційної діяльності належить до системних питань макроекономічного розвитку, вирішення яких має здійснюватися насамперед на державному рівні, - дослідження питань формування державної інноваційної політики становить важливу проблему в сучасній науці.

На необхідності формування чіткої державної політики у сфері інновацій наголошують зарубіжні та вітчизняні вчені. Питання науково-методичних основ державного регулювання інвестиційної та інноваційної діяльності досліджується в роботах В.М.Гейця, О.І. Амоши, М.І.Долішнього, М.М. Лепи, М.Г. Чумаченка, І.Б. Швеця та ін. На думку переважної більшості українських учених нагальною потребою сучасного етапу економічного реформування є участь державних органів у процесі реалізації заходів інноваційного розвитку.

В Україні тільки починають формуватися найважливіші компоненти інфраструктури інноваційного ринку - система державної підтримки інноваційного підприємництва, сучасні форми кооперації інноваційної діяльності тощо. У цих умовах визначальна роль приділяється державному регулюванню інноваційного ринку, важливе місце серед елементів якого займає законодавчо-нормативна база, вдосконалення якої, спрямоване на активізацію інноваційної діяльності, розробку й здійснення інноваційної політики, підтримку інноваційного середовища інноваційних процесів.

Актуальність розглянутих у дослідженні проблем з погляду державного управління полягає в тому, що держава має можливість оптимізувати економічне нормативне поле діяльності суб'єктів господарювання.

На нашу думку, на даному етапі розвитку економіки України законодавство повинне стимулювати проведення підприємствами наукових досліджень й об'єднати їх спільні зусилля з науково-дослідними організаціями. Стимулом для розробки й впровадження нових технологій і зразків техніки може бути посилення інноваційної спрямованості пільг з боку держави безпосередньо для прогресуючих підприємств.

Для того, щоб могли запрацювати механізми стимулювання інноваційної діяльності, насамперед, потрібно вирішити на державному (законодавчому) рівні такі питання:

- з метою заохочення юридичних і фізичних осіб вкладати свої вільні кошти в рішення важливих екологічних, технологічних і соціальних регіональних проблем необхідно передбачити створення регіональних фондів для фінансування інноваційних проектів із впровадженням економічного механізму вилучення реінвестованих коштів із системи оподаткування (податок на прибуток і прибутковий податок із громадян);
- впровадження системи прискореної амортизації як засобу регулювання відновлення виробництва;
- впровадження податкових заходів, які будуть сприяти активізації інноваційної діяльності, передбачивши в першу чергу: надання податкових «канікул» на 1-2 роки на прибуток, отриманий у результаті випуску нової продукції світового рівня;
- впровадження прогресивного оподаткування прибутку від випуску застарілої продукції (тобто «податковий пресинг» застарілих технологій);
- впровадження єдиного податку для приватних підприємців-новаторів.

Розглядаючи державний інструментарій впливу на економіку, зокрема для регулювання інноваційного розвитку підприємств, варто назвати наступні найважливіші важелі:

- по-перше, стимулювання суб'єктів господарської діяльності, що повинне охоплювати стимулювання власників підприємств і найманих робітників;
- по-друге, державні важелі фінансово-економічного впливу, до яких повинні належати фінансові фактори й зокрема інструменти бюджетної системи.

Стимулювання інноваційного розвитку підприємств носить двоїстий характер, оскільки передбачає, з одного боку, зацікавленість суб'єкта господарювання в певних організаційно-економічних діях, які будуть мати позитивні наслідки для економіки й соціальної сфери в державі, у регіоні, а з іншого боку - стимулювання конкретних людей, від діяльності яких і залежить поведінка суб'єкта господарювання, економіко-виробничої структури, банку тощо.

Іншими словами, стимулювання підприємств щодо інноваційного розвитку - це завжди створення зацікавленості конкретних людей (топ-менеджерів) у певних діях на користь інтересів громади або держави,

при збереженні власних інтересів. Стимулювання підприємств означає появу мотивації у вищих керівників, коли вони вбачають не тільки особистий інтерес, але й інтерес для розвитку підприємств, коли поряд з виникненням зацікавленості кожного працюючого у виконанні своєї роботи виникає зацікавленість власників в інвестуванні коштів у певний проект, пов'язаний з інноваційним розвитком і функціонуванням підприємств і спрямований на досягнення певної мети державних органів влади й управління, органів місцевого самоврядування й т. ін.

Стимулювання інноваційного розвитку підприємств у наведеному вище контексті може досягатися різними шляхами. Однак варто визначити два напрямки такого стимулювання:

по-перше, створення стимулу для власників (приватних або акціонерів) з погляду одержання підприємством додаткових прибутків, інвестицій, ринків збуту та ін., внаслідок реалізації певної схеми розвитку й забезпечення конкретних видів діяльності підприємства. Безумовно, подібний хід подій в остаточному підсумку повинен відбитися на особистих доходах власників;

по-друге, створення мотивації для працівників підприємства із погляду забезпечення їх стабільними замовленнями, визначенням перспективи функціонування підприємства і відповідно робочих місць у результаті виконання певної програми дій. І в цьому випадку кінцевим результатом є поява особистого інтересу працюючих, адже їхні доходи можуть бути визначені як стабільні на більш тривалий відрізок часу, можуть вирости за рахунок екстенсивних факторів у випадку розширення ринків збуту та інтенсивних факторів, якщо будуть здійснені інвестиції у відновлення основних фондів, в удосконалення устаткування, оснащення, в організацію виробничого процесу та ін.

Саме такий механізм стимулювання, що передбачає комплексне формування зацікавленості всіх учасників виробничих відносин, є основною складовою інноваційного розвитку підприємства. Інакше втрачається взаємозв'язок інтересів різних сторін виробничого процесу, що може привести до втрати орієнтації в розвитку підприємства, до втрати темпів інноваційного розвитку, а потім до заморожування якщо не всіх, то, принаймні, частини інвестованих коштів. Наслідком подібної ситуації можуть стати втрата довіри до підприємства з боку інвесторів, втрата прибутків, зниження рівня оплати праці, скорочення робочих місць і навіть банкрутство підприємства або інвесторів.

Інноваційний процес є одним з вирішальних факторів розвитку суб'єктів господарювання. Не слід говорити про інноваційний розвиток підприємства, якщо відсутні інновації, тобто відсутні самі ознаки позитивних змін, що й визначає процес такого розвитку. Однак внутрішньо системне стимулювання, на самих підприємствах, не вичерпує механізмів стимулювання інноваційного процесу. Безперечно, варто визнати, що має місце й має право на існування зовнішнє стимулювання, метою якого є реалізація державної інноваційної політики щодо цієї сфери. Формування зовнішнього механізму стимулювання інновацій є завданням органів державної влади й управління, оскільки напрямком інноваційної ініціативи приватних власників не може опиратися на адміністрування, як це можна зробити відносно державних підприємств.

Реалізація державної науково-технічної, промислової, аграрної політики та ін., вимагає створення механізму стимулювання за межами підприємств. Цей механізм, що опирається на державні важелі впливу, скоріше повинен визначати умови для функціонування підприємств певної галузі або виробників окремих видів продукції.

Зовнішній або державний механізм стимулювання інновацій повинен бути досить прозорим, щоб не викликати непорозуміння у сфері бізнесу, запобігати суб'єктивізму й обвинуваченням у підтримці окремих товаровиробників з боку держави. Це повинне стосуватися як вітчизняних, так й іноземних підприємств. Вкрай важливо, щоб підприємцям був зрозумілим напрямок дій уряду або місцевих органів влади. В одному випадку метою може бути реалізація міжнародних домовленостей щодо спеціалізації економік групи країн, у другому - запобігання тіншового бізнесу, у третьому - реалізація програм захисту навколишнього середовища та ін.

Таким чином, створення державного механізму стимулювання інновацій може передбачати досягнення різноманітних цілей: економічних, соціальних, екологічних.

Можливі різновиди механізмів стимулювання інновацій, на нашу думку, можуть бути коротко представлені наступним чином (рис. 1).

Україні, яка має намір інтегруватися у великі міжнародні системи, варто орієнтуватися не на механізми господарювання якоїсь окремої держави, а скоріше, на перспективи розвитку тих регіонів, у яких вони функціонують, і на вимоги міжнародних угруповань до форм, методів і результатів господарювання. З огляду на це можна констатувати, що у виборі моделей господарювання Україна повинна чітко орієнтуватися на інноваційну модель розвитку й на європейські держави, Європейський союз і країни, які є його членами [1, с. 17-18].

Як методи державного регулювання в інноваційній сфері пройшли апробацію спеціальні цільові фонди, організації сприяння інноваціям, державні гарантії, кредитування й фінансування на пільгових умовах, прискорена амортизація й пільгове оподаткування прибутку.

Однак, серед численних методів і форм посилення регулюючої ролі держави, на наш погляд, варто виділити підтримку інформаційного середовища інноваційних процесів.

У цьому аспекті слід відзначити інформаційно-фінансовий підхід, тобто переходом до стабільного розвитку повинна стати ідея інтелектуалізації-інформатизації виробничих систем шляхом заміни частини енергетичних ресурсів інформаційними інтелектуальними та наукомісткими технологіями.

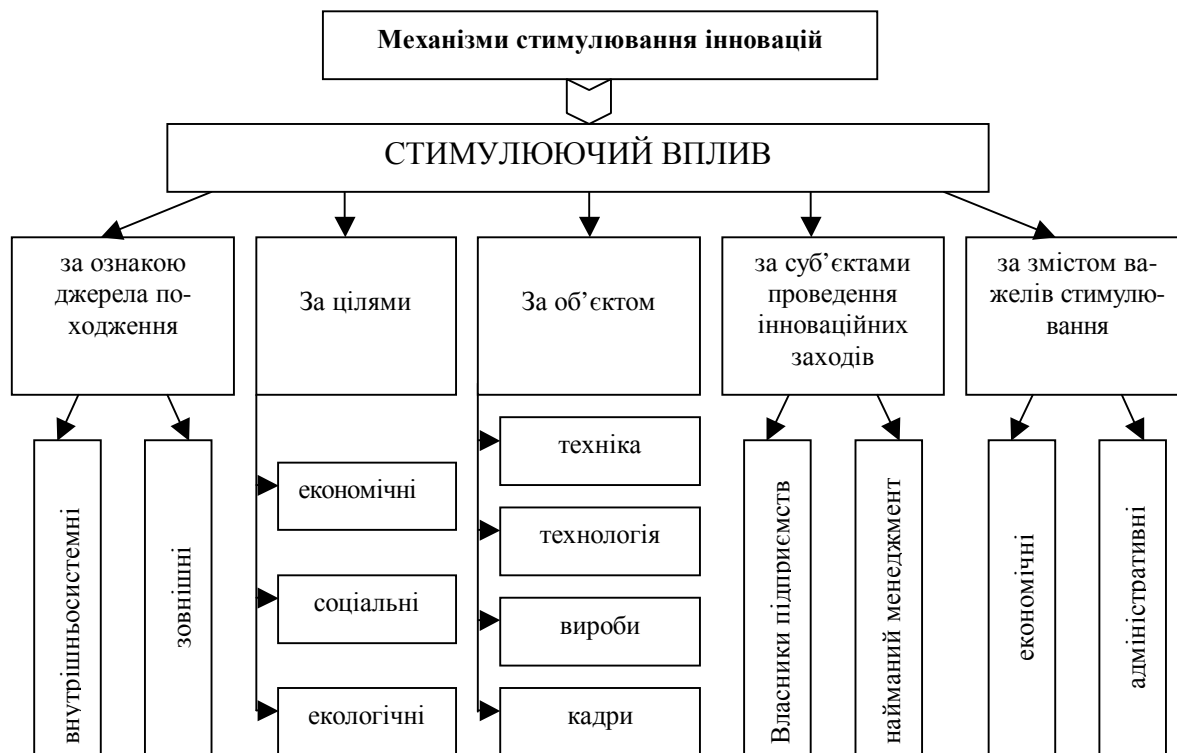

Рис. 1. Різновиди механізмів стимулювання інновацій

Інформаційно-фінансовий підхід дозволяє подивитися на сучасні тенденції в інноваційних процесах з позиції інформатизації економічної діяльності й виявити нові характерні риси. Такий підхід пов'язаний з вивченням впливу інформаційних складових на процес відтворення й впливу інформаційно-фінансових факторів на взаємини суб'єктів інноваційної діяльності [2, с. 124]. Сучасні засоби інформатизації дозволяють радикально змінити всю систему управління, форми й методи державного регулювання інноваційного розвитку підприємств та відповідно, його механізм.

В основу нової наукової парадигми, що адекватно виражає сучасні особливості суспільного розвитку, повинен бути покладений інформаційний принцип. «Інформаційна парадигма соціально-економічного розвитку ґрунтується на тому, що умовою, основою й метою розвитку людського суспільства є нагромадження корисної інформації й удосконалення засобів її обробки й використання» [3, с. 271].

Саме в останньому - нагромадженні й удосконалених засобів обробки - полягає аналітичний аспект інформаційного забезпечення інноваційної діяльності. Ефективність використання інформації обумовлюється в цей час зсувом акцентів із суцільно пізнавальних функцій на інтерактивні, розподільні функції, які дозволяють моделювати реальність і надавати користувачам нові можливості й перспективи в їхній інноваційній діяльності [4, с. 224].

Інформаційно-аналітичне забезпечення інноваційного розвитку підприємств на рівні держави бере участь у формуванні й стимулюванні загальнонаціональних комунікаційних мереж, прискорення обміну інформацією й нагромадження знань у спеціальних базах даних. Визначальною в цьому плані є як використання можливостей глобальної мережі Інтернет, так і спеціалізованих комунікаційних мереж. Серед інших методів й інструментів стимулювання інноваційного розвитку підприємств й їх інформаційного обслуговування можна виділити наступні [4, с. 223]:

- формування й розвиток єдиного інформаційного простору за інноваційними проектами, підтримка й розвиток банків і баз даних за прикладними дослідженнями, НДДКР, об'єктами інтелектуальної власності;
- формування інфраструктури інноваційної діяльності щодо забезпечення її суб'єктів актуальною довідковою й консультативною інформацією нормативно-правового, маркетингового, фінансово-господарського, внутрішньо- та зовнішньоекономічного характеру;
- організація допомоги в пошуку ділових партнерів;
- розвиток електронної пошти й електронної торгівлі;
- охорона прав інтелектуальної власності тощо.

На наш погляд незалежно від того, яку інноваційну модель наступного розвитку обере держава, без повнення інформаційного трансферу між підприємствами, без поширення інформації інноваційного характеру серед потенційних її споживачів (науковців, винахідників, підприємців) нарощування інноваційного потенціалу держави не буде мати перспектив. Ця теза базується на розумінні рушійних сил сучасного економічного розвитку й формування основ інформаційного суспільства, адже інформація визнана фактором і джерелом підвищення суспільної продуктивності праці. Інформаційне суспільство характеризується не

тільки загальнодоступністю інформації, але й робочою силою, що має можливість пошуку необхідної інформації, її вільного використання.

Підсумовуючи вищевикладене можна зробити висновок, що визначальним елементом механізму державного регулювання поряд з нормативно-законодавчою базою й пільговим оподаткуванням в Україні повинне стати інформаційне забезпечення інноваційних процесів з використанням сучасних комунікаційних й інформаційних технологій, у першу чергу мережі Інтернет. Вірогідність і доступність інформації щодо ситуації в інноваційній сфері може стати дієвим стимулом активізації інноваційного розвитку підприємств, базою формування системи показників, які характеризують інноваційну діяльність, аналізу ефективності моделі інноваційного розвитку України в цілому.

Джерела та література

1. Долішній М., Козоріз М. Моделі державного регулювання в ринковій економіці // Економіка України. – 1999. – № 6. – С. 13–22.
2. Мовсесян А. Информационные аспекты транснационализации // Мировая экономика и международные отношения. – 1998. – № 2. – С. 121-129.
3. Інноваційна стратегія українських реформ / А.С. Гальчинський, В.М. Геєць, А.К. Кінах, В.П. Семиноженко – К.: Знання України, 2002. – 336с.
4. Макаров Э.П. Информатизация инновационной деятельности.//Управление инновациями. Становление и развитие малой технологической фирмы. – М.: АНХ, 1999. – С. 223-224.

Корсікова Н.М.

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

Вступ. В умовах руйнування галузевої системи управління і посилення самостійності регіонів немає альтернативи розвитку територіального аспекту управління. Тому формування системи регулювання розвитку регіонів є однією з найбільш актуальних проблем теорії і практики управління.

Проблема формування таких систем та механізмів завжди знаходилась в центрі уваги провідних науковців. В умовах трансформаційної економіки вирішення проблеми формування ефективних механізмів, здатних забезпечити стійке економічне зростання займалися такі вітчизняні учені: Буркинський Б.В., Долішній М.І., Запоточний І.В., Захарченко В.І., Козоріз М., Моліна О.В. та інші [1,2,3,4]. Проте, аналіз стану і тенденцій розвитку вітчизняної економіки дозволяє зробити висновок про те, що на даний час в Україні відсутні дієві механізми здійснення масштабних технологічних змін.

Для формування технологічних систем рівня найбільш розвинених в економічному відношенні країн потрібен системний підхід при створенні організаційно-економічних механізмів, здатних не тільки продуцувати нововведення, але й перетворювати їх в інновації. Системність підходу зокрема означає, що мають бути розроблені й науково обґрунтовані методологічні підходи реалізації таких механізмів на різних рівнях економіки, і впершу чергу це стосується розвитку регіонів, бо саме ця ланка економіки є визначальною для розвитку всієї економічної системи.

II. Постановка задачі. Метою статті стало узагальнення теоретико-методологічних основ і методичних рішень щодо формування сучасної системи регулювання розвитку регіонів, заснованої на принципі сполучення державної централізованої політики із самостійністю регіонів у вирішенні найсуттєвіших проблем; розробка пропозицій щодо формування єдиної системи регіонального управління інноваційним та науково-технологічним розвитком регіону.

III. Результати. Регіональна політика повинна впливати на три аспекти розвитку. По-перше, визначити територіальний аспект розвитку України. По-друге, вирішувати великі міжрегіональні проблеми, що мають загальнонаціональне значення. По-третє, забезпечувати найбільш сприятливі умови розвитку регіонів з урахуванням їх специфіки. З цією метою виробляється стратегія територіального розвитку України, розробляються регіональні цільові програми, визначаються шляхи поліпшення взаємодії центра і регіонів, а також заходи для державної підтримки різних регіонів.

Територіальний аспект розвитку України визначається на основі середньострокових і довгострокових прогнозів, що в умовах трансформації економіки мають істотні методологічні особливості в порівнянні з регіональними схемами, які розроблялися раніше. Головна задача прогнозів – не визначати, які підприємства (потужності) побудувати і де, а оцінити, які умови для вкладення капіталу і розвитку виробництва складуться в тім чи іншому регіоні і що потрібно зробити, щоб територіальний розвиток пішов у потрібному напрямку. Методологічно складності прогнозування зв'язані з виділенням етапів розвитку, що різняться по характеру відтворювальних залежностей, з ймовірною оцінкою намірів численних суб'єктів господарювання, а також впливу фінансово-кредитної сфери, із прогнозом платоспроможного попиту на продукцію галузей спеціалізації регіону і з рішенням ряду інших дуже непростих проблем.